

BOEIEND EN LEZENSWAARDIG BOEK

“Laten we doen wat de bedoeling is”

Het water stond de leerkrachten in de Westelijke Tuinsteden (Amsterdam) aan de lippen. Door het tekort aan leerkrachten dreigde een collectieve burn-out. Op 9 december 2019 hielden de basisscholen de schooldeuren een week gesloten om een plan voor het behoud van de onderwijskwaliteit te bedenken. Hoe een drastische ingreep leidde tot een inspirerend boek.

TEKST MARTIN VAN ROOIJ

FOTOGRAFIE MARTIN VAN ROOIJ (FERD VAN DEN EERENBEEMT) EN AANGELEVERD (JOKE MIDDELBEEK)

Joke Middelbeek, destijds de bestuurder van Stichting Openbaar Basis Onderwijs Westelijke Tuinsteden: “We wilden de onderwijskwaliteit op niveau houden ondanks het grote tekort aan leerkrachten. Daarom hebben we voor onze leerkrachten denktijd gecreëerd door de scholen een week te sluiten. Daardoor hadden 5.200 leerlingen een week lang geen school.”

Deze week van de onderwijskwaliteit was hard nodig om per school met alle leerkrachten stevig te reflecteren op de werkwijze en zaken anders aan te pakken. Joke: “Ieder van de zestien scholen heeft in die week een plan gemaakt om de onderwijskwaliteit zo hoog mogelijk te houden. Dat was nodig, we konden niet wachten totdat er weer meer leerkrachten zouden zijn.” De ingreep kreeg landelijke media-aandacht. Onderwijsminister Slob kwam langs om te peilen wat er aan de hand was met deze scholen in

Nieuw West. Later voerde een delegatie van de stichting een gesprek met hem in Den Haag.

Ferd van den Eerenbeemt, eigenaar van het bureau Inspirezzo, ondersteunt scholen en publiceert boeken over het onderwijs. Hij werd meerdere keren ingeschakeld in de scholen van Joke. Toen hij hoorde dat ze afscheid nam, stelde hij haar voor om samen een boek te schrijven over hun ervaringen en opvattingen. Het kreeg de titel *Laten we doen wat de bedoeling is: voor eerlijke kansen in het onderwijs*. Het boek beschrijft enerzijds de praktijksituatie in Nieuw West en beschouwt anderzijds het boek de huidige situatie in het basisonderwijs.

PAK JE ROL

Volgens Ferd staan in het boek twee zaken centraal. “Allereerst: we doen niet wat de bedoeling zou moeten zijn, namelijk het hele kind zien, kinderen in hun kracht zetten en ze faciliteren zodat ze zich goed kunnen ontwikkelen. Onze oproep aan ouders, aan leerkrachten, leidinggevend en bestuurders, aan leden van de Raad van Toezicht, de minister van OCW én de minister-president, kortom aan de hele samenleving, is om hier serieus werk van te maken. Het tweede ‘argument’ is dat we als samenleving als geheel de verantwoordelijkheid voor de opgroeiende jeugd moeten nemen. Ieder kind heeft de samenleving iets te bieden, maar dat kunnen we niet delegeren aan het onderwijs alleen. We moeten als samenleving de jeugd welkom heten. In het afslui-

“We wilden de onderwijskwaliteit op niveau houden ondanks het grote tekort aan leerkrachten.”

Volg ons op LinkedIn

Scan me

Ferd van den Eerenbeemt: "Allereerst: we doen niet wat de bedoeling zou moeten zijn, namelijk het hele kind zien, kinderen in hun kracht zetten en ze faciliteren zodat ze zich goed kunnen ontwikkelen."

tende hoofdstuk roepen we mensen en organisaties op daarin hun rol te pakken."

Waar gaat het momenteel fout in het Nederlandse onderwijs? Joke: "We meten kinderen op een heel smalle basis, namelijk een *deel* van taal en rekenen. We zijn het hele kind in zijn ontwikkeling kwijtgeraakt. Als je uit een ander land komt, is het niet zo raar dat de Nederlandse taal niet jouw sterkste kant is. Maar deze kinderen hebben ook hun talenten en het is aan ons die te ontdekken en te versterken. Kunnen we ze stimuleren en winnen voor het leerproces, of blijven we ze ontmoedigen door steeds maar te zeggen: onvoldoende?" Ferd: "Veel kinderen hebben talenten die niet liggen in het spectrum van taal; denk aan sport, techniek of de natuur. Dat komt op school lang niet altijd aan bod en die vakken tellen ook niet zwaar mee. Daarmee doe je kinderen geen recht; je moet naar het geheel kijken."

VOORTDUREND VERGELIJKEN

In feite vergelijken we kinderen de hele tijd met andere kinderen. Ferd: "We zeggen dan: je hebt een achterstand. Ten opzichte van wat? Van andere kinderen die om allerlei redenen cognitief beter scoren op rekenen, taal en lezen. En daar hangen we kwalificaties aan als 'hoog' en 'laag', 'goed' en 'slecht', een 'sterke' of een 'zwakke' leerling. Daarmee creëer je een groep leerlingen die zich niet gewaardeerd voelt en weinig zelfvertrouwen opbouwt. Probeer met zo'n gevoel maar eens plezier in leren te hebben."

Welke ontwikkeling zou het tweetal met blijdschap vervullen? De afschaffing van de Cito? Joke: "Dat is niet eens zo'n slecht idee. Je kent vast het promotieonderzoek van Karin Heij waarin ze uiterst kritisch is over de Nederlandse toetscultuur. Ze beschrijft

in dat onderzoek dat Cito nooit bedoeld is geweest als selectie-criterium. We zijn die scores zo belangrijk gaan vinden dat we met kinderen zijn gaan oefenen in Cito's. In Amsterdam deden we aan het eind van de coronabeperkingen ook niet mee aan de Cito-eindtoets. Dat gaf gedonder, maar wat wil je nou? Onze kinderen hebben sommige woorden niet gehad van Cito, waardoor ze de Cito-toets niet goed kunnen maken. Maar de methodegebonden toetsen deden ze goed en we konden ze met een warme overdracht prima onderbrengen in het voortgezet onderwijs."

PERVERSE PRIKKEL

Wat van Joke ook snel mag worden afgeschaft is het systeem waarbij scholen in het voortgezet onderwijs betaald krijgen naar rato van het aantal geslaagde leerlingen. "Dat is een perverse prikkel. Om die reden willen ze het liefst leerlingen bij wie de slagingskans hoog is. Ondertussen is ergens heel sneaky de grens om naar de havo te mogen opgeschoven van 528 en naar 534. Wie heeft dat gedaan? Kan dat zomaar? We leggen kinderen langs een smalle meetlat. Overigens doen ouders daar hard aan mee. De categorale gymnasia en de privéscholen schieten als paddenstoelen uit de grond. We zijn echt op de verkeerde weg."

Het boek *Laten we doen wat de bedoeling is: voor eerlijke kansen in het onderwijs* is te bestellen via www.leuker.nu.

Kijk voor informatie en *food for thought* op latenwedoenwatdebedoelingis.nl.

ISBN : 978-9403-6319-98
Uitgever : Leuker.nu
Prijs : € 24,50

Volg ons op LinkedIn

Scan me

Joke Middelbeek: "We zijn het hele kind in zijn ontwikkeling kwijtgeraakt."

Toch blijkt uit onderzoek dat Nederlandse kinderen de gelukkigste ter wereld zijn. Joke: "Ja, de kinderen op de basisschool. Maar op de middelbare school kom je steeds meer kinderen met depressies tegen. We stretchen ze helemaal uit. We zien ze als een product." Ferd: "Door de systemen zijn we weggedreven van waar het om gaat. De kinderen zijn objecten geworden in plaats van subjecten. We blijven maar geloven in de cognitieve ontwikkeling als het hoogste ideaal en creëren zo geheel onnodig een samenleving met winnaars en verliezers. We hangen steeds meer op aan de Cito-scores in plaats van aan de groeicapaciteit van kinderen en de wil om te leren." Joke: "Overigens zit het bedrijfsleven hier helemaal niet op te wachten. Ondernemers zijn niet meer zo geïnteresseerd in diploma's. Ze kijken of een sollicitant zichzelf kent, of hij goed in zijn vel zit en of hij goed kan samenwerken." Ferd:

"Cito heeft zich ontwikkeld van een *middel* tot een *doel* en drijft ons weg van wat we zouden moeten doen. Daar kanten wij ons tegen, en steeds meer mensen in het onderwijs. Onze hoop is dat dit er zoveel gaan worden dat het onderwijs gaat kantelen: van resultaatgericht naar kindgericht." Joke: "We schetsen een zorgwekkende ontwikkeling en geven een aantal denkrichtingen mee, maar we geven geen pasklaar antwoord voor een oplossing. Onze hoop is dat het boek mensen die met hart en ziel werken in het onderwijs aanzet tot nadenken en tot een andere benadering van kinderen. Het zou ook mooi zijn als het boek mensen zou verbinden. Het onderwijs verbindt zich slecht; mede daarom is het zo lastig om veranderingen tot stand te brengen. Zouden we ons beter organiseren, dan wordt de stem van het kind vast ook beter gehoord."

LOF OP LINKEDIN

Op LinkedIn vind je lovende reacties op het boek van Joke en Ferd. Een willekeurige greep:

"Ferd van den Eerenbeemt en Joke Middelbeek hebben een boeiend boek geschreven over een buitengewoon fascinerend onderwijsexperiment (...) waarin scholen en wijkpartners samen een leergemeenschap vormen waarin er volop aandacht is voor de ontwikkeling van het hele kind."

Jan Bransen, Radboud Teaching and Learning Centre

"Ik deelde eerder mijn enthousiasme voor dit boek – zie comments – en sluit me hier helemaal bij aan."

Femmy Wolthuis, In Mundo en EduWijs

"Lezenswaardig boek: Ferd van den Eerenbeemt en Joke Middelbeek, *Laten we doen wat de bedoeling is: voor eerlijke kansen in het onderwijs.*"

Regien Bloch, Hogeschool van Amsterdam